

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
ZAGREB

Broj: IKž-479/1997-12

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

PRESUDA

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Katice Jelić, kao predsjednice vijeća, te mr. Branka Zmajevića, Senke Klarić-Baranović, Vesne Vrbetić i Zlate Lipnjak-Bosanac, kao članova vijeća i tajnice u vijeću - sudske savjetnice Sanje Katušić-Jergović, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. Rajka Radulovića i dr. zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH i dr., odlučujući o žalbama optuženih Rajka Radulovića, Borka Radovića, Slobodana Despinića, Željka Dragića, Jovana Bilića, Petra Bjelobrka, Milana Arambašića, Milana-Mile Četnika zv. Delija, Zorana Kneza, Dragana Arnauta, Petra Krunića, Dragana Dragića, Filipa Zagorca, Stevana Četnika, Petra Arambašića, Dušana Stojsavljevića, Milana-Mile Bogovca, Mladena Šorgića zv. Tigar, Mitra Arambašića, Dragana Arambašića, Milana-Mile Četnika zv. Prčko, Milenka Ustića zv. Rambo, Dragana Barišića, Dragana Petrovića, Branka Rosica, Marka Rnić, Srećka Dragića, Svetozara Bogovca, Slobodana Bogovca, Milana Bogovca, Branka Bogovca, Ilije Nenadića, Milana Stojanca, Petra Kovačića, Rade Marčetića, Miljenka Bodrožića, Dušana Borkovića, Miroslava Vinčića i Petra Peovića te državnog odvjetnika, podnesenih protiv presude Županijskog suda u Splitu od 26. svibnja 1997. godine br. K-15/95, u sjednici održanoj 1. lipnja 2000., u nazočnosti branitelja optuženih Željka Dragića, Jovana Bilića, Petra Bjelobrka, Rade Marčetića, Miljenka Bodrožića i Petra Peovića, Momčila Borčanina, odvjetnika iz Zagreba, a za optužene Petra Bjelobrka, Radu Marčetića, Miljenka Bodrožića i Petra Peovića još i Čede Prodanovića, odvjetnika iz Zagreba, ovoga i za optuženike Srećka Dragića i Dušana Borkovića u zamjenu za branitelje Srđana Granica i Mirka Franceschija, odvjetnike iz Splita, te zamjenika državnog odvjetnika Republike Hrvatske mr. Slavka Zadnika,

presudio je:

Odbijaju se žalbe optuženih i državnog odvjetnika kao neosnovane te se potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

Pobijanom presudom, u odnosu na opt. Rajka Radulovića, Borka Radovića, Milana Arambašića zv. Han, Milana-Mile Četnika zv. Delija, Zorana Kneza, Dragana Arnauta,

- 2 -

Petra Krunića, Dragana Dragića, Filipa Zagorca, Stevana Četnika, Petra Arambašića, Dušana Stojsavljevića, Milana-Mile Bogovca, Mladena Šorgića, Mitra Arambašića, Dragana Arambašića, Milana-Mile Četnika zv. Prčko, Milenka Ustića, Dragana Barišića, Dragana Petrovića, Branka Rosića, Svetozara Bogovca,

Slobodana Bogovca, Milana Bogovca, Branka Bogovca, Ilije Nenadića i Milana Stojanca donijetom na temelju čl. 290. st. 3. ZKP/93, u njihovoj odsutnosti, proglašeni su krivima ovi optuženici kao i optuženici Slobodan Despinić, Željko Dragić, Jovan Bilić, Petar Bjelobrk, Marko Rnić, Srećko Dragić, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Milan Vinčić i Petar Peović, koji su bili nazočni glavnoj raspravi i to opt. Slobodan Despinić, Jovan Bilić, Milan Arambašić, Petar Krunić, Dušan Stojsavljević, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Milenko Ustić i Marko Rnić, radnjom opisanom pod toč. 1. izreke pobijane presude zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH u svezi čl. 20. OKZRH, opt. Rajko Radulović, Borko Radović, Željko Dragić, Milan-Mile Četnik zv. Delija, Zoran Knez, Dragan Arnaut, Dragan Dragić, Filip Zagorac, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milan-Mile Četnik zv. Prčko, Dragan Barišić, Dragan Petrović, Branko Rosić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, radnjom opisanom pod toč. 1. zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH u svezi čl. 20. OKZRH, a opt. Petar Bjelobrk radnjom opisanom pod toč. 1. kazneno djelo iz čl. 120. st. 2. OKZRH u svezi čl. 20. OKZRH, te optuženici Rajko Radulović radnjama Opisanim pod toč. 2. a), d), e) i 0; Borko Radović i Dušan Stojsavljević radnjom opisanom pod toč. 2. d); Željko Dragić radnjom opisanom pod toč. 2. c); Milan Arambašić i Petar Arambašić radnjama opisanim pod toč. 2. a) i b); Petar Krunić, Dragan Dragić, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dragan Arambašić, Dragan Barišić i Dragan Petrović, radnjom opisanom pod toč. 2. a), te opt. Milenko Ustić radnjama opisanim pod toč. 2. a), b) i c) još i kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH u svezi čl. 20. OKZRH pa su, nakon što su im utvrđene pojedinačne kazne i to opt. Rajku Raduloviću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Borku Radoviću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Željku Dragiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od deset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od petnaest godina, opt. Milanu Arambašiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Petru Kruniću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvanaest godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Draganu Dragiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od deset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Stevanu Četniku za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od deset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Petru Arambašiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od deset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Dušanu Stojsavljeviću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset

godina, Mitru Arambašiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od deset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u

trajanju od dvadeset godina, opt. Draganu Arambašiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od deset godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Milenku Ustiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvanaest godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Draganu Barišiću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvanaest godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, opt. Draganu Petroviću za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvanaest godina, a za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, optuženici Rajko Radulović, Borko Radović, Milan Arambašić, Petar Krunić, Dragan Dragić, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milenko Ustić, Dragan Barišić i Dragan Petrović na temelju čl. 122. OKZRH uz primjenu čl. 43. st. 2. toč. 1. OKZRH a opt. Željko Dragić na temelju čl. 122. OKZRH uz primjenu čl. 43. st. 2. toč. 2. OKZRH te optuženici Slobodan Despinić, Jovan Bilić, Petar Bjelobrk, Milan-Mile Četnik zv. Delija, Zoran Knez, Dragan Arnaut, Filip Zagorac, Milan-Mile Bogovac, Mladen Šorgić, Milan-Mile Četnik zv. Prčko, Branko Rosić, Marko Rnić, Srećko Dragić, Svetozar Bogovac, Slobodan Bogovac, Milan Bogovac, Branko Bogovac, Ilija Nenadić, Milan Stojanac, Petar Kovačić, Rade Marčetić, Miljenko Bodrožić, Dušan Borković, Miroslav Vinčić i Petar Peović, na temelju čl. 120. st. 1. OKZRH osuđeni i to: Rajko Radulović, Borko Radović, Milan Arambašić, Petar Krunić, Dragan Dragić, Stevan Četnik, Petar Arambašić, Dušan Stojsavljević, Mitar Arambašić, Dragan Arambašić, Milenko Ustić i Dragan Barišić te Dragan Petrović na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od po dvadeset godina, svaki, a opt. Željko Dragić na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, te opt. Slobodan Despinić na kaznu zatvora u trajanju od osam godina, opt. Jovan Bilić na kaznu zatvora u trajanju od dvanaest godina, opt. Petar Bjelobrk na kaznu zatvora u trajanju od četrnaest godina, opt. Milan-Mile Četnik zv. Delija na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, opt. Zoran Knez na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, opt. Dragan Arnaut na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, opt. Filip Zagorac na kaznu zatvora u trajanju od osam godina, opt. Milan-Mile Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, opt. Mladen Šorgić na kaznu zatvora u trajanju od dvanaest godina, opt. Milan-Mile Četnik zv. "Prčko" na kaznu zatvora u trajanju od dvanaest godina, opt. Branko Rosić na kaznu zatvora u trajanju od deset godina, opt. Marko Rnić na kaznu zatvora u trajanju od osam godina, opt. Srećko Dragić na kaznu zatvora u trajanju od pet godina, opt. Svetozar Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od petnaest godina, opt. Slobodan Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od dvanaest godina, opt. Milan Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od dvanaest godina, opt. Branko Bogovac na kaznu zatvora u trajanju od sedam godina, opt. Ilija Nenadić na kaznu zatvora u trajanju od sedam godina, opt. Petar Kovačić na kaznu zatvora u trajanju od osam godina, opt. Rade Marčetić na kaznu zatvora u trajanju od pet godina, opt. Miljenko Bodrožić na kaznu zatvora u trajanju od šest godina, opt. Dušan Borković na kaznu zatvora u trajanju od pet godina, opt. Miroslav Vinčić na kaznu zatvora u trajanju od pet godina i opt. Petar Peović na kaznu zatvora u trajanju od pet godina, time da se na temelju čl. 45. st. 1. OKZRH u izrečenu kaznu zatvora opt. Slobodanu Despiniću uračunava vrijeme provedeno u pritvoru od 8. rujna 1995. godine, pa nadalje, opt. Željku Dragiću, opt. Jovanu Biliću i opt. Srećku Dragiću od 13. kolovoza 1995. godine, pa nadalje,

opt. Petru Bjelobrkcu od 16. rujna 1995. godine, pa nadalje, opt. Marku Rniću od 27. kolovoza 1995. godine, pa nadalje, a opt. Petru Kovačiću, Radi Marčetiću, Miljenku Bodrožiću; Dušanu Borkoviću, Miroslavu Vinčiću i Petru Peoviću od 9. kolovoza 1995. godine, pa nadalje.

Na temelju čl. 65. st. 1. OKZRH prema opt. Rajku Raduloviću i Borku Radoviću izrečena je sigurnosna mjera protjerivanja stranca s teritorija Republike Hrvatske zauvijek.

Na temelju čl. 90. st. 4. ZKP i čl. 92. st. 1. ZKP svi su optuženici oslobođeni obveze snalažanja troškova kaznenog postupka, dok su oštećenici poimence navedeni u izreci, na temelju čl. 100. st. 2. ZKP/93 radi ostvarivanja svog imovinskopravnog zahtjeva upućeni na građansku parnicu.

Istom presudom opt. Jovan Bilić, Petar Krunić, Mladen Šorgić i Milenko Ustić na temelju čl. 340. toč. 3. ZKP/93 oslobođeni su od optužbe da bi kao suizvršitelji na način opisan u oslobodajućem dijelu te presude počinili kazneno djelo iz čl. 121. OKZRH, radi čega je odlučeno da troškovi kaznenog postupka i u tom dijelu padaju na teret proračunskih sredstava suda.

Protiv te presude žalbe su podnijeli svi optuženici putem svojih branitelja, a opt. Slobodan Despinić, Petar Bjelobrk i Srećko Dragić su žalbe podnijeli i osobno. Jedino se u žalbi opt. Miroslava Vinčića podnesenoj po branitelju Ivanu Matešiću i u žalbi opt. Zeljka Dragića, podnesenoj po branitelju dr. Silviu Čurini kao i u zajedničkoj žalbi opt. Dragana Barišića, Dragana Petrovića i Branka Rosića podnesenoj po branitelju Željku Gulišiji koji se ne žali ni zbog povrede kaznenog zakona, presuda ne pobija zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka dok u svim ostalim žalbama optuženici ističu, da presudu pobijaju iz svih žalbenih osnova te predlažu, da se pobijana presuda u osuđujućem dijelu preinači i primjenom Zakona o općem oprost u optužba protiv njih odbije odnosno, da se ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje ili da se preinači u odluci o kazni.

Državni odvjetnik se žali zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na oslobodajući dio presude i predlaže da se pobijana presuda u tom dijelu u kojem su optuženici Jovan Bilić, Petar Krunić, Mladen Šorgić i Milenko Ustić oslobođeni od optužbe zbog kaznenog djela iz čl. 121. OKZRH ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje, ujedno da se u odnosu na optuženike Jovana Bilića i Mladena Šorgića pobijana presuda preinači u odluci o kazni i tim optuženicima za kaznena djela za koja su proglašeni krivima izrekne kazna zatvora u duljem trajanju, a tako da se postupi i u odnosu na optuženike Željka Dragića, Petra Bjelobrka, Milana-Milu Četnika zv. Delija, Zorana Kneza, Dragana Arnauta, Filipa Zagorca, Milana-Milu Bogovca, Milana-Milu Četnika zv. Prčko, Svetozara Bogovca i Petra Kovačića kojima da se također izreknu kazne zatvora u duljem trajanju.

U odgovoru na žalbu državnog odvjetnika opt. Petar Bjelobrk, Petar Krunić, Filip Zagorac, Mile Četnik zv. Delija, Zoran Knez i Dragan Arnaut te Milan-Mile

Četnik zv. Prčko i Milenko Ustić su predložili, da se žalba državnog odvjetnika odbije kao neosnovana a nasuprot tomu, da se prihvate njihove žalbe.

- 5 -

Državni odvjetnik Republike Hrvatske vraćajući spis stavio je, na temelju čl. 360. st. 2. ZKP/93, pismeni prijedlog, da se sve žalbe optuženih odbiju kao neosnovane a žalba državnoga odvjetnika prihvati i postupi sukladno u toj žalbi iznijetini prijedlozima.

Kod takovog je prijedloga na sjednici vijeća ostao i zamjenik državnog odvjetnika Republike Hrvatske mr. Slavko Zadnik, a sjednici je prema punomoći priloženoj na sjednici, bio nazočan branitelj optuženika Željka Dragića, Jovana Bilića, Petra Bjelobrka, Rade Marčetića, Miljenka Bodrožića i Petra Peovića, Momčilo Borčanin, odvjetnik iz Zagreba, za optuženike Petra Bjelobrka, Radu Marčetića, Miljenka Bodrožića i Petra Peovića još i Čedo Prodanović, odvjetnik iz Zagreba koji je i branitelj opt. Srećka Dragića i Dušana Borkovića, sve prema zamjenskoj punomoći branitelja Srđana Granića, odvjetnika iz Splita, dok sjednici nije pristupio dr. Silvio Curin, branitelj opt. Željka Dragića i Doris Košta, hraniteljica opt. Jovana Bilića, iako su o sjednici vijeća uredno obaviješteni, pa je sjednica održana u njihovoj odsutnosti, tim više što su ti optuženici osigurali i druge branitelje, dok nazočnost samih optuženih Željka Dragića, Jovana Bilića, Petra Bjelobrka, Srećka Dragića, Rade Marčetića, Miljenka Bodrožića, Dušana Borkovića i Petra Peovića, koji su u pritvoru ili na izdržavanju kazne, a imaju branitelje nije osigurana, jer vijeće nije smatralo da je to svrhovito (čl. 367. st. 2. ZKP/93).

Žalbe stranaka nisu osnovane.

Na žalbe optuženika (osim zbog odluke o kazni)

Neosnovano se žale optuženici zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka.

Naime, pod vidom bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP/93 optuženici iznose uopćene tvrdnje, da izreka pobijane presude i njezin činjenični supstrat nisu u skladu s rezultatima postupka, da presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama te da su pojedini činjenični zaključci temeljeni samo na nekim pojedinačnim dokazima a drugi njima proturječni, da nisu uopće cijenjani.

Međutim, suprotno takovim prigovorima, prvostupanjska presuda sadrži opširne i u svemu valjane razloge, upravo u pogledu odlučnih činjenica li su razlozi u skladu s izrekom presude, među njima nema nikakvog proturječja u odnosu na odlučne činjenice niti postoji proturječje između dokaza na kojima se temelje činjenična utvrđenja suda a koji ne bi bili ocijenjeni. Dapače, sud prvog stupnja je prema odredbi čl. 347. st. 7. ZKP/93 u obrazloženju presude određeno i potpuno izložio kojim se razlozima rukovodio pri rješavanju pravnog pitanja, tj. pitanja o

postojanju terećenih kaznenih djela s obzirom da se radi o kaznenim djelima koja sadrže tzv. blanketnu dispoziciju, znači takovu dispoziciju koja se poziva na propise (pravila) van kaznenog prava koje je trebalo uzeti u obzir, navodeći posebno u odnosu na svakog optuženika i za svaki opisani objektivni učin određena pravila međunarodnog prava koja su time bila kršena.

Da je sud prvog stupnja uz provedene dokaze, poštujući odredbu čl. 337. st. 2. ZKP/93, savjesno ocjenjivao i iznimno brojne neposredne dokaze kao i obrane samih optuženika koji su bili nazočni glavnoj raspravi i da je tek na temelju takove ocjene izvodio zaključke o tomu jesu li pojedine činjenice i u odnosu na koje je optuženike dokazane ili ne,

- 6 -

dakle da je u odnosu na optuženike korektno a u odnosu na tvrdnje optužnice vrlo kritički raspravljao, ilustrira i okolnost da je sud dio inkriminacija navedenih u optužnici izostavio iz izreke presude ili ih je sukladno rezultatima postupka djelomično izmijenio te obrazložio da je tako postupio zato što odnosne tvrdnje iz optužnice nisu bile pouzdano dokazane, pa je tako npr. postupio u odnosu na opt. Marka Rnića, opt. Željka Dragića i opt. Srećka Dragića (list 95, 96, 105, 110 i 112 presude) dok je optuženike Jovana Bilića, Milenka Ustića, Petra Krunica i Mladena Šorgića za kazneno djelo iz čl. 121. OKZRH i oslobodio od optužbe.

Nadalje, sud prvog stupnja je razložno obrazložio kada se npr. tiče kriminalne djelatnosti optuženika oko brane Peruča, koji su optuženici i iz kojih razloga ostvarili pojedini oblik kaznenog djela iz čl. 120. OKZRH, iako su optužnicom glede toč. 1. svi optuženici bili terećeni za st. 1. i za st. 2. čl. 120. OKZRH, pa i to ukazuje na vrlo pažljivo i svjesno postupanje suda prvog stupnja u ocjenjivanju utvrđenih činjenica i njihovog pravilnog podvođenja pod pravnu normu.

Tako je sud prvog stupnja ispravno uzeo da su oni optuženici (poimence navedeni na listu 106 presude) koji su tijekom 1991. godine i početkom 1992. godine sudjelovali u unošenju manje količine eksploziva u branu Peruča (radi se o količini od oko 5 tona trinitrotoluola - TNT) kao i oni koji su u vremenu od 20. rujna 1991. godine, tj. od zauzimanja brane pa do njezinog rušenja 28. siječnja 1993. godine naizmjenice pod oružjem stražarili kod brane, ostvarili obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, a ne i ona iz st. 2. čl. 120. OKZRH, budući da i jedna i druga radnja predstavljaju vidove teroriziranja i zastrašivanja civilnog stanovništva odnosno, prijetnju da bi eksploziv mogao biti upotrijebljen a ne i samu realizaciju takove namjere i plana, za razliku od onih optuženika (list 107 i 110 presude) između koje svakako spada i opt. Petar Bjelobrk, koji su svjesno i ciljano dali svoj aktivni doprinos realizaciji plana oko rušenja Hidroelektrane Peruča od samog početka i učestvovali u nabavci i donošenju eksploziva, blokiranju kontrolne postaje UNPROFOR-a kako bi se miniranje moglo nesmetano izvršiti do unošenja one veće količine eksploziva od oko 25 tona u noći 27./28. siječnja 1993. godine te njezinog konačnog rušenja koje je uslijedilo 28. siječnja 1993. godine oko 10,45 sati i u kojem je upotrijebljena sva količina od oko 30 tona spomenutog eksploziva, pa su tom radnjom ostvarili obilježja kaznenog djela iz st. 2. čl. 120. OKZRH, jer se istim, između ostalog zabranjuje i

napad na posebno zaštićene objekte i postrojenja s opasnom snagom kao što je to ovdje Hidroelektrana Peruća.

Jednako je tako sud prvog stupnja s obzirom na sve one radnje sadržane u čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH kojima se to kazneno djelo ostvaruje, u odnosu na one optuženike (list 23 i 110 presude) kod kojih je našao da su radnjama iz toč. 1. izreke ostvarili uvjete i iz st. 1. i iz st. 2. čl. 120. OKZRH odnosno oni koji su ostvarili uvjete bilo iz st. 1. ili iz st. 2. čl. 120. OKZRH ispravno pravno postupio, kada je uzeo da se uvijek radi samo o jednom kaznenom djelu i da između navedenih stavaka odnosno oblika tog istog kaznenog djela nije moguć stjecaj pa onda ni utvrđivanje pojedinačnih kazni (za st. 1. i za st. 2.), tim više što se oba oblika kažnjavaju po st. 1. čl. 120. OKZRH.

Budući da je upravo takovo pravno stajalište u cijelosti i dosljedno između ostalih, primijenio i kod opt. Petra Bjelobrka utvrdivši, da je on radnjama opisanim pod toč. 1.

- 7 -

izreke pobijane presude počinio kazneno djelo iz st. 2. čl. 120. OKZRH a ne i ono iz st. 1. čl. 120. OKZRH kao stoje to bio terećen optužnicom, a da mu je kaznu izrekao po čl. 120. st. 1. OKZRH što je ispravno (list 26 i 27 presude), onda se na listu 26 presude ne radi ni o kakvoj nejasnoći, greški prvostupanjskog suda ili o povredi kaznenog zakona, kako se to navodi u žalbi ovog optuženika već se radi upravo o nerazumijevanju žalitelja budući da žalba već uvodno pogrešno polazi od toga da je ovaj optuženik proglašen krivim za st. 1. čl. 120. OKZRH iako je on proglašen krivim za st. 2. čl. 120. OKZRH samo što mu je po st. 1. tog članka odmjeren kazna.

Konačno, nije učinjena ni bitna povreda odredaba kaznenog postupka zato jer jeste, a ne da nije pravomoćno odlučeno da se između ostalih optuženika, i opt. Mitru Arambašiću sudi u odsutnosti, budući da je o tomu odlučeno još rješenjem Županijskog suda u Splitu br. Kv-240/96 od 14. listopada 1996. godine, u spisu K-5/96, a koji spis je zajedno sa spisima K-65/95, K-16/96 i K-77/96 postao sastavni dio predmetnog, nazovimo to glavnog spisa K-15/95 u kojem su onda svi optuženici obuhvaćeni jednom, od strane državnog odvjetnika posebno uređenom i preciziranom optužnicom od 11. ožujka 1997. godine.

Budući da prema raspoloživim podacima iz spisa predmeta proizlazi da je opt. Slobodan Despinić stvarno u pritvoru od 8. rujna 1995. godine, to je trajanje pritvora ovom optuženiku pravilno uračunato u izrečenu kaznu, što međutim ne znači, da predsjednik vijeća prvostupanjskog suda ne može posebnim rješenjem, u smislu čl. 158. st. 2. ZKP/97 i drugačije odlučiti za slučaj da uračunavanje pritvora nije pravilno obavljeno.

Slijedom izloženog proizlazi, da nisu počinjene bitne povrede odredaba kaznenog postupka na koje se pozivaju žalitelji, a ispitivanjem prvostupanjske presude na temelju čl. 366. st. 1. toč. 1. ZKP/93 nisu nađene ni druge bitne postupovne povrede

iz čl. 354. ZKP/93 na čije postojanje pazi ovaj Vrhovni sud, kao sud drugog stupnja; po službenoj dužnosti.

Nisu osnovane ni žalbe optuženika zbog povrede kaznenog zakona.

Naime, u žalbama optuženih se uglavnom obrazlažu tvrdnje i takova stanovišta iz kojih je očito, da se u tom dijelu prvostupanjska presuda pobija zapravo zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja a ne zbog povrede kaznenog zakona. To zato što se ne tvrdi da je činjenično stanje sud prvog stupnja ispravno utvrdio i na takovo činjenično stanje da je primijenio kazneni zakon koji se ne može primijeniti, već se upravo prigovara valjanosti utvrđenog činjeničnog stanja koje je, prema stanovištima žalitelja trebalo biti drugačije utvrđeno, pa onda na to, pretpostavljeno drugačije činjenično stanje da bi trebalo primijeniti odgovarajući zakon, u konkretnom slučaju da bi to trebao biti Zakon o općem oprost.

Treba naime podsjetiti, da se prosudba o opstojnosti povrede kaznenog zakona temelji u odgovoru na pitanje je li kazneni zakon pravilno primijenjen na činjenično stanje utvrđeno presudom, a ne na neko drugo. Stoga, kada ni žalitelji ne osporavaju postojanje oružanog sukoba između oružanih snaga Republike Hrvatske, s jedne strane i naoružanih terorističkih formacija ustrojenih na pojedinim područjima Republike Hrvatske, ovdje na području biv. Općine Sinj, s druge strane, time da su optuženici pripadali ovim drugim (ili bivšoj JNA ili tzv. Martićevoj miliciji ili tzv. teritorijalnoj obrani a kasnije umjesto teritorijalne obrane tzv. "Pograničnim jedinicima milicije" odnosno, još kasnije kao pripadnici vojske "Republike

- 8 -

srpske krajine" u kojem svojstvu su se oni optuženici koji su bili nazočni glavnoj raspravi i predali za vrijeme vojno redarstvene akcije "Oluja") a koje su bile upravljene protiv sustava vlasti li Republici Hrvatskoj, onda je doista samim tim nedvojbeno utvrđeno, da su optuženici objektivno ostvarili i sva bitna obilježja kaznenog djela oružane pobune iz čl. 235. st. 1. odnosno, zbog nastupjelih posljedica teži oblik tog kaznenog djela iz st. 2.

Međutim, kada je sud prvog stupnja istovremeno utvrdio, da se ta druga strana kojoj su pripadali optuženici, bilo u tijeku samog osvajanja pojedinih mjesta s desne i lijeve strane jezera Peruča pretežno naseljenih sa hrvatskim stanovništvom, bilo nakon toga, kada je već bila uspostavljena crta bojišnice i u pojedinim mjestima uspostavljena osvajačka vlast, nije pridržavala zakona i običaja rata odnosno, da je u konkretnoj situaciji opisanoj u izreci presude postupala protivno onim pravilima međunarodnog prava kojima se za vrijeme oružanog sukoba ili okupacije zaštićuje civilno stanovništvo i ratni zarobljenici a koja su također pobliže navedena u osuđujućem dijelu izreke pobijane presude, onda nema nikakove dvojbe, da su pojedini optuženici počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH odnosno, iz st. 1. ili iz st. 2. toga članka, a pojedini optuženici uz to kazneno djelo i kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz čl. 122. OKZRH, za

koja su optužnicom i terećeni.

Prema tomu, rat, oružani sukob ili okupacija samo je preduvjet, podloga na kojoj su "izrastali" navedeni ratni zločini, kako je to već pravilno Uočio i obrazložio sud prvog stupnja, a ta kaznena djela - za razliku od kaznenog djela oružane pobune iz čl. 235. KZRH ne podliježu pod odredbe spomenutog specijalnog zakona, Zakona o općem oprostima ("Narodne novine", br. 80/96), pa je očito, da u tomu leži interes optuženih da se njihova kriminalna djelatnost pravno označi kao kazneno djelo oružane pobune i primijeni oprost.

Slijedom iznijetog proizlazi, da u presudi nije ostvarena povreda kaznenog zakona jer je sud prvog stupnja na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenio kazneni zakon kada je optuženike proglasio krivima za terećena kaznena djela.

Ovo se odnosi i na primjenu čl. 20. OKZRH u odnosu na optuženike, budući da se i u okviru ove žalbene osnove i u okviru žalbene osnove pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja ističe, kako je "optužba postavila, a sud prihvatio suizvršilaštvo kao oblik kolektivne odgovornosti, a ne kao oblik izvršenja u grupi, gdje se ima utvrditi pojedinačna odgovornost za samostalno izvršenje.

Nema, naime, govora o tomu, da se radi o nekakvoj kolektivnoj odgovornosti "združenih snaga", kako se to ističe u pojedinim žalbama. Naprotiv, sud prvog stupnja je za svakog od optuženika pojedinačno utvrdio u izreci presude i obrazložio kojim radnjama je ostvario koje kazneno djelo i u kojem vremenskom periodu.

Žaliteljima mora biti poznato, da se suizvršiteljstvo u kaznenom djelu, pa tako i u ratnom zločinu, ne sastoji samo u neposrednom sudjelovanju u radnji izvršenja (narediti ili počinuti djelovanja opisana u čl. 120. ili 122. OKZRH) nego se kazneno djelo može zajednički izvršiti i na "drugi način", kako se to navodi u odredbi čl. 20. OKZRH, odnosno "na drugi način bitno pridonijeti počinjenju kaznenog djela" kako se to sada navodi u čl. 35. st. 3. KZ.

- 9 -

Pojedini suizvršitelj ne mora prema tomu, svojom radnjom neposredno ostvariti sva obilježja kaznenog djela ako je dao objektivni doprinos njegovom izvršenju i ako je postupao na temelju zajedničkog dogovora i plana.

Čak štaviše, sud prvog stupnja je u konkretnom slučaju utvrdio, da je svaki od optuženika neposredno sudjelovao u počinjenju kaznenog djela odnosno, da je neposrednim sudjelovanjem u radnji izvršenja (a ne na drugi način odnosno, da je na drugi način bitno pridonio njegovom počinjenju) a to znači ili kao zapovjednici pojedinih oružanih postrojbi izdavalali ili prenosili zapovijedi za pojedine akcije ili kao učesnici tih akcija, zajednički počinili određeno kazneno djelo jer su kao zapovjednici ili izvršitelji djelovali povezano i zajednički u cilju ostvarenja općeg plana koji je - kada je pak riječ o kaznenom djelu iz čl.120. OKZRH - sadržavao osnovne postavke za

izdvajanja dijela teritorija države Republike Hrvatske, pri čemu je stanovništvo lojalno državi trebalo istjerati s teritorija zastrašivanjem, pljačkanjem i drugim mjerama zastrašivanja, proganjanjem ili naprosto poubijati, što je sve očito kada se posebno sagledaju pojedinačna djelovanja kao i u kontekstu svih zbivanja i ukupnih inkriminiranih događanja. Pri tomu je oblik i opseg sudjelovanja u radnji izvršenja, također po ispravnom stajalištu suda prvog stupnja, relevantan pri ocjeni stupnja kaznene odgovornosti pojedinih optuženika a slijedom toga i kod odmjere kazne.

S tim u svezi, neopravdano se napada stajalište suda prvog stupnja da za opstojnost pojedinih kaznenih djela iz čl. 120. OKZRH i s tim u svezi kaznene odgovornosti pojedinih optuženika, činjenica, je li upravo uslijed određene radnje tog optuženika npr. uslijed otvaranja vatre iz vatrenog oružja od strane tog optuženika, došlo do teških posljedica djela, npr. do smrti civila, nije odlučna činjenica, budući da je svaki od optuženika na pojedinom području i u okviru određenog plana i akcije, obavio svoj dio zadatka sa točno utvrđenim, prije navedenim ciljem, da je znao zbog čega se poduzimaju određene akcije ili napadi kao i kakove posljedice iz toga mogu proizići, pa je očito da se iz takovog pojedinačnog postupanja može zaključiti da je te posljedice i htio i da je takav optuženik suizvršitelj tog kaznenog djela, neovisno o tomu što upravo od njegovog djelovanja nije došlo do najtežih posljedica.

Stoga su neprihvatljivi i oni žalbeni prigovori da se ovdje radi o "kolektivnoj krivnji samo zato što su se optuženici našli na određenom području", jer se optuženici nisu samo našli na određenom području nego su na tom području i kriminalno djelovali.

A o kriminalnoj djelatnosti za svakog optuženika ponaosob, opsegu, vremenu, svojstvu i načinu sudjelovanja u radnji izvršenja određenog kaznenog djela za koje je proglašen krivim te o nastupjelim posljedicama, sud prvog stupnja je u obrazloženju svoje presude pregledno iznio iscrpne i argumentirane razloge na način da ne ostaje nikakova dvojba o kaznenoj odgovornosti svakog od optuženika i te razloge u cijelosti prihvaća i ovaj sud, pa se optuženici radi izbjegavanja nepotrebnog ponavljanja na iste upućuju.

Stoga se samo radi ispunjenja obveze iz čl. 378. st. 1. ZKP/93 kod ocjene ostalih žalbenih navoda istaknutih u okviru žalbene osnove zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ističe kako slijedi:

Ne može se prihvatiti u žalbama nedostupnih optuženika, istaknut prigovor

- 10 -

manjkavosti utvrđenog činjeničnog stanja kao posljedicu njihove nedostupnosti i s tim u svezi nepostojanja njihovih obrana.

Nasuprot takovim prigovorima ovih optuženika, kada je pravomoćno odlučeno da se optuženicima ima suditi u odsutnosti, unatoč nedostupnim obranama, sud prvog stupnja je potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje i u odnosu na ove optuženike jer

je i bez toga, oslonom na obrane nazočnih optuženika i ostale brojne izvedene dokaze, valjano zaključio o kaznenoj odgovornosti tih optuženika.

O tomu, da nema govora o nekoj generalnoj krivnji, o krivnji zasnovanoj bez ikakvih dokaza te zasnovanoj na čistim insinacijama i pretpostavkama, kako se to između ostalog ističe u gotovo svim žalbama, pa i u žalbi opt. Željka Dragića, već je naprijed dovoljno rečeno.

Uostalom, takovu tvrdnju upravo ovog optuženika najbolje demantira činjenica da je sud u okviru kaznenog djela iz st. 2. čl. 120. OKZRH za koje ga je proglasio krivim, a ne za st. 1. čl. 120. OKZRH, kako se to navodi u žalbi, kao zapovjednika na tenku T-55 proglasio odgovornim za stradavanje šest civilnih osoba za razdoblje od 25. kolovoza do 16. listopada 1991. godine, a ne za 22 civilne osobe, kako je to sa ostalim optuženicima u toč. 1. izreke bio terećen, budući da je vjerovao optuženiku da nakon toga, sve do ponovne mobilizacije u siječnju 1993. godine nije bio na učvršćenim vatrenim položajima na pravcu Peruča-Zrnac-Alebića kula.

Isto tako, sud je prema rezultatima postupka korigirao i činjenične tvrdnje optužnice glede kaznene odgovornosti ovog optuženika za kazneno djelo iz čl. 122. OKZRH, te je nadasve logički obrazložio, navodeći valjane razloge iz kojih je opt. Slobodan Despinić odustao od svog prvotnog terećenja ovog optuženika vezano za usmrćuje zarobljenih hrvatskih policajaca Jakova Topića i Zorana Bočine, tako da nema dvojbe, da je upravo ovaj optuženik zajedno sa Milenkom Ustićem počinio to kazneno djelo, a ne opt. Milan Arambašić zv. Hari i Zoran Arnaut, odnosno osoba po prezimenu Despinić koja nije Slobodan, kako se to ističe u toj žalbi i žalbi opt. Milenka Ustića.

U žalbi opt. Jovana Bilića ne poriče se pripadnost neprijateljskim postrojbama ali se iznosi neprihvatljivo stajalište da bi se tu eventualno moglo govoriti o počinjenju kaznenog djela oružane pobune, budući da je on bio mobiliziran, na što je od strane suda prvog stupnja kao i ovog, već odgovoreno te otklonjeno.

Ni u žalbi opt. Petra Bjelobrka, osobnoj i po branitelju, ne iznosi se ništa novoga što već nije bilo predmetom razmatranja i ocjene suda prvog stupnja. O njegovoj kriminalnoj djelatnosti, zapovjednoj funkciji na položaju načelnika inženjerije "prve lake vrličke brigade vojske RSK" a vezano uz miniranje brane Perača, sud prvog stupnja doista je iznio iscrpne razloge na str. 106 do 110 svoje presude i na str. 118, koji se samo subjektivnim stajalištem žalitelja koji svoju ulogu želi potpuno minorizirati ako ne i sasvim isključiti, doista ne mogu dovesti u sumnju.

U zajedničkoj žalbi opt. Srećka Dragića, Rade Marčetića, Miljenka Bodrožića, Dušana Borkovića i Petra Peovića, kao i u osobnoj žalbi Srećka Dragića, na neprihvatljiv se način polemizira sa razlozima pobijane presude te pokušava otkloniti vjerodostojnost iskaza

svjedoka Filipa Čorića i Petra Vučemilovića koji terete opt. Srećka Dragića i Miljenka Bodrožića. Uostalom, ulogu ovih optuženika i njihove aktivnosti sud prvog stupnja je utvrdio i na temelju njihovih obrana koje zapravo sadrže priznanje djela, neovisno o tomu što oni pokušavaju otkloniti značaj toga priznanja i prikazati, kao da su njihove prvotne obrane rezultat psihičkog i fizičkog maltretiranja u policiji, a što je sud prvog stupnja s pravom otklonio. Druga je pak stvar, što je - s obzirom na oblik njihovog sudjelovanja u radnji izvršenja kaznenog djela - stupanj njihove kaznene odgovornosti manji i što je to onda, ispravno, imalo odraza i kod odmjerenja kazne ovim optuženicima.

Budući da se u žalbi opt. Slobodana Despinića (dva podneska) ističe kao nesporno da je on bio jedan od zapovjednika teritorijalne obrane Otišić "ne osporava se ni da je bilo rušenja, paljenja kuća, pljačkanja, ubijanja i protjerivanja civila, samo što se mora navesti da u tomu nije sudjelovala njegova postrojba koja je imala isključivo lako osobno naoružanje", te kako se istovremeno navode stranice prvostupajnske presude u kojima se, uključujući obranu optuženika, govori o njegovoj kaznenoj odgovornosti (listovi 27 i 29, 33 do 43, 111, 116 i 139 presude) ovdje se ističe, da je u navedenim dijelovima prvostupajnske presude, po stajalištu ovog Vrhovnog suda, dostatno opisana i utvrđena kaznena odgovornost optuženika, da su zaključci suda prvog stupnja sukladni stanju spisa i između ostalog, temeljeni na vrlo okolnosnoj i opširnoj obrani ovog optuženika. Upravo ta obrana, vrlo detaljno, između ostalog, sadrži sve o naoružavanju civilnog srpskog stanovništva u samom početku preko tzv. "Martićeve milicije" i jedinica teritorijalne obrane pod zapovjedništvom JNA do formiranja pograničnih jedinica milicije i vojske republike srpske krajine u veljači 1993. godine, tako da je takova njegova obrana, bez obzira što je u pojedinim dijelovima kasnije sračunato izmijenio, doprinijela pravilno utvrđenom činjeničnom stanju i u odnosu na ostale optuženike, kao što je to sve sud prvog stupnja pravilno uočio i optuženiku kod odmjere kazne vrednovao.

Budući da je sud prvog stupnja glede vjerodostojnosti iskaza svjedoka Bože Čorića koji je opetovano teretio optuženika da ga je zlostavljao ispravna, jer ni ovaj sud ne vidi valjani razlog iz kojeg bi svjedok lažno teretio optuženika a oprostio stvarnom počinitelju, niti se kao takovi mogu prihvatiti oni navedeni u žalbi (da je svjedok optuženika prepoznao po njegovom ocu, da ima fizički sličnih ljudi kao što je optuženik, da je svjedok imao osobnih razloga teretiti optuženika) proizlazi, da je činjenično stanje glede kaznene odgovornosti ovog optuženika potpuno i pravilno utvrđeno i nije ga potrebno dopunjavati saslušanjem u žalbi predloženih svjedoka niti pregledom evidencije pripadnika tzv. "Martićeve milicije".

I u zajedničkoj žalbi opt. Marka Rnića i opt. Petra Kovačića prigovara se sudu prvog stupnja da nije individualizirao kaznenu odgovornost ovih optuženika i da su oni proglašeni krivima samo za to što su bili pripadnici neprijateljske vojske, zanemarujući pri tomu, da je opt. Marko Rnić npr. sam priznao da je sudjelovao u akciji "čišćenja" sela oko Gradine koja su puna dva mjeseca u požaru gorjela kao i u zaposjedanju punkta UNPROFOR-a u siječnju 1993. godine radi unošenja eksploziva u branu, dok je u akciji "čišćenja" predjela Dabar i Vučipolje, Petar Kovačić osobno predvodio jednu grupu, a sudjelovao je i u unošenju one manje količine eksploziva u branu Peruča u

prosincu 1991. godine. Konačno, suprotno žalbenim tvrdnjama, o ovim su optuženicima negativno govorili svjedoci Ana Čavčić i Marko Krajina

- 12 -

Iako se može razumjeti, da se u žalbama kao po pravilu, priznaje pripadnost neprijateljskim postrojbama, priznaju se objektivni učini kaznenih djela, tj. rušenja, pljačkanja i paljenja hrvatskih kuća, crkava, masovna protjerivanja civilnog stanovništva, njegovo stradavanje, kao i mučenja i stradavanja ratnih zarobljenika, pa tako i u žalbi opt. Miroslava Vinčića, međutim, uvijek se ističe, kao da su to sve počinili neki drugi neidentificirani pripadnici neprijateljskih postrojbi, što je naravno neprihvatljivo, jer eventualno učešće i tih drugih neidentificiranih osoba u izvršenju kaznenih djela, ne znači da u njima i optuženici nisu sudjelovali, kao što je to i utvrđeno na temelju brojnih izvedenih dokaza, uključujući i obrane nazočnih optuženika, pa tako i obranu ovog optuženika koji priznaje, daje sudjelovao u akcijama čišćenja terena, tj. paljenja hrvatskih kuća na području Vučipolja, Dabra i Zasioka, a što je, prema iskazu svjedoka Nevena Domjanovića, najviše volio. Sudjelovao je i u unošenju "teških sanduka" u branu Perlica u prosincu 1991. godine. Konačno, učestvovanje u Unošenju ovih teških sanduka ti branu Peruča napunjenih eksplozivom (sud je logički obrazložio da je optuženik dobro znao što se u tim sanducima nalazi i zašto se unose), prema obrazloženju suda prvog stupnja predstavlja vid teroriziranja i zastrašivanja civilnog stanovništva te radnju počinjenja kaznenog djela iz st. 1. čl. 120. OKZRH za koje je optuženik i proglašen krivim a ne rušenje brane Peruče što predstavlja kazneno djelo iz st. 2. čl. 120. OKZRH, pa su polemiziranja ovog žalitelja u tom dijelu promašena.

Osim što se u zajedničkoj žalbi opt. Petra Arambašića, Dušana Stojsavljevića, Milana-Mile Bogovca i Mladena Šorgića ističe temeljni prigovor manjkavosti utvrđenog činjeničnog stanja zbog njihove nedostupnosti, te priznaje sama pripadnost vojsci tzv. "SAO krajine", ponavlja se prigovor da nema dokaza o njihovoj kriminalnoj djelatnosti jer i nisu ništa neposredno učinili, a ni saslušani svjedoci nisu neposredni svjedoci, tj. očevici događaja. No, sve da se i zanemari ovako izneseni krajnje neprihvatljivi sud o saslušanim svjedocima, uvijek ostaje ono što su o obimu kriminalne djelatnosti ovih optuženika iznosili drugi optuženici, jer su upravo oni o tomu najviše i iskazivali (Slobodan Despinić, Marko Rnić, Željko Dragić).

Osobito se to odnosi na ekstremizam opt. Dušana Stojsavljevića kada je poslao lažnu vijest da su hrvatske snage zapalile Otišić i da ima dosta mrtvih samo da bi isprovocirao napad JNA na hrvatska mjesta do kojeg je dana 26. kolovoza 1991. godine i došlo napadom na Kijevo, Vrliku i druga okolna mjesta kao i na mučenje i ubojstvo Ivana Babica, Ante Jukića i Nenada Ivica Mastelića, hrvatskih vojnika.

O kaznenoj odgovornosti opt. Mitra Arambašića zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH i čl. 122. OKZRH, opt. Dragana Arambašića zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH i čl. 122. OKZRH, opt. Milana-Mile Četnika zv. "Prčko" zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH i opt. Milenka Ustića zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. i 2. OKZRH te čl. 122. OKZRH sud prvog stupnja na str. 125, 126 i 127

svoje presude iznio je argumentirano razloge, koji žalbenim navodima nisu dovedeni u sumnju. Osobito se to odnosi na mučenje i masakriranje zarobljenih policajaca Ivica Grubača i Bogoslava Lukića u rujnu 1991. godine u Maljkovu od strane opt. Mitra i Dragana Arambašića, te Milenka Ustića (opisano pod toč. 2.a/ izreke) te zarobljenog hrvatskog specijalca Kažimira Abramovića od strane opt. Mitra Arambašića i Milenka Ustića (opisano pod toč. 2.b/) koji je, uz to još odgovoran i za usmrćenje hrvatskih policajaca Jakova Topića i Zoran Bočine,

- 13 -

o čemu je bilo već naprijed govora, kod kaznene odgovornosti Željka Dragića (djelo opisano pod toč. 2.c/ izreke).

U zajedničkoj žalbi opt. Dragana Barišića, Dragana Petrovića i Branka Rosica priznaje se sudu prvog stupnja iscrpno i korektno provedeni postupak, međutim istovremeno se iznosi neprihvatljivo stajalište o nedokazanosti kaznene odgovornosti ovih optuženika za terećena kaznena djela i sugerira blaža pravna oznaka kaznenih djela koja bi bila obuhvaćena Zakonom o općem oprost, o čemu je ovaj sud također već naprijed iznio svoje pravno stajalište.

Pogrešni su navodi iznijeti u žalbi opt. Rajka Radulovića i Borka Radovića o kontradiktornosti presude kada ih se proglašava krivima za sudjelovanje u žalbi pobliže navedenim terorističkim akcijama u vremenu od 11. ožujka 1991. do svibnja 1991., iako se na drugom mjestu ispravno utvrđuje da su oni na području Sinja do jezera Peruča djelovali tek od 25. kolovoza 1991. godine do konca svibnja 1992. godine.

To zato, što se aktivno i neposredno sudjelovanje u spomenutim terorističkim akcijama ovim optuženicima i ne stavlja na teret, već se za iste terete svi oni optuženici koji su nabrojani na str. 9. ulomak drugi izreke presude, a koji su radi ostvarenja plana da uporabom sile protjeraju civilno stanovništvo, postupali u dogovoru sa optuženicima, osobito opt. Rajkom Radulovićem kao operativnim zapovjednikom svih jedinica na terenu, što ni za žalbu nije sporno, a što dalje znači, da ovi optuženici u vrijeme poduzimanja tih akcija, doista nisu morali biti na mjestu događaja, a niti je to, prema gore iznijetom, sud prvog stupnja uzeo, pa se ne radi o nikakvoj kontradiktornosti suda, već naprotiv, radi se o nerazumijevanju žalitelja.

Osobna zlodjela opt. Rajka Radulovića kao i njegove zapovjedi da se izvrše zločini, do kojih je sud prvog stupnja opet došao najviše oslonom na obrane ostalih optuženika, osobito opt. Slobodana Despinića, sud prvog stupnja iznio je na str. 116. svoje presude. Kod činjenice, da ni za žalbu nije prijeporno, da je opt. Rajko Radulović bio operativni zapovjednik cijele akcije poduzete radi osvajanja mjesta duž lijeve i desne obale jezera Peruče, kada su "brojni dokazi a posebno izjave svjedoka, civilnog hrvatskog stanovništva tog kraja, fotodokumentacije kao upečatljivog dokaza stradanja ljudi i imovine potvrdili, da su u toku baš te akcije izvršeni stravični zločini nad ljudima i imovinom" i da je upravo on prikazan na pregledanoj video snimci, onda je u žalbi izražena sumnja u identitet ovog optuženika očito promašena.

Učini opisani pod toč. 2.d) i pod toč. 2.f), kako se to primjećuje i u žalbi, jesu jedno kazneno djelo i odnose se na isti događaj, samo što se u radnji opisanoj pod toč. 2.d) opt. Rajko Radulović javlja kao zapovjednik a u radnji opisanoj pod toč. 2.f) je i osobno učestvovao, a tu je naglasak i na kršenje obveze iz Ženevske konvencije o postupanju prema ratnim zarobljenicima s dužnim obzirom prema njihovom činu (časnici Hrvatske vojske), a što međutim, žalba nije uočila.

Točno je, u odnosu na opt. Iliju Nenadića i Milana Stojanac, da je sud prvog stupnja na str. 131 i 132 svoje presude uzeo, da su ovi optuženici napustili navedeno područje tijekom 1992. godine i otišli u Srbiju, ne precizirajući točno kada, međutim, to ne znači, da

- 14 -

oni nisu sudjelovali u akcijama čišćenja terena kako je to utvrdio i obrazložio sud prvog stupnja na temelju iskaza drugih optuženika, niti je to suprotno izreci presude na str. 8, 18 i 19 na koje se ovi optuženici pozivaju, budući da se ha str. 18. i 19. govori o pojedinim akcijama na pojedinim područjima u kojima su učestvovali pojedini optuženici te precizira vrijeme poduzimanja tih akcija koje je svakako bilo unutar sveukupno inkriminiranog razdoblja od 11. ožujka 1991. godine do 4. kolovoza 1995. godine, kako je Ono naznačeno na str. 8. presude. Tako se npr. na str. 19. presude navode pojedini optuženici i njihovo djelovanje unutar razdoblja od 20. rujna 1991. do 28. siječnja 1993. godine, time da se djelovanje ovih optuženika ograničava do svibnja 1992. godine.

Jednako kao i u žalbama ostalih nedostupnih optuženika, i u zajedničkoj žalbi opt. Svetozara Bogovca i njegovih sinova Slobodana, Milana i Branka, kao temeljni prigovor manjkavosti utvrđenog činjeničnog stanja ističe se nepostojanje njihovih obrana a pri tomu opet neopravdano zanemaruje ono što su u svojim obranama o njihovoj kriminalnoj djelatnosti iskazivali nazočni optuženici.

S druge pak strane, značaj i vjerodostojnost takovih obrana ne može se umanjiti uopćenim prigovorom da su ti optuženici, kako bi u postupku olakšali svoj položaj, svjesno, redovito više teretili one nedostupne, kao što im se to predbacuje u zajedničkoj žalbi opt. Milana Arambašića, Milana-Mile Četnika, Zorana Kneza i Dragana Arnauta. Ovo poglavito, što se istovremeno u drugim žalbama ističe, da su zločini počinjeni od strane neidentificiranih osoba, dakle onih koji nisu uopće obuhvaćeni ovim postupkom, bez obzira jesu li oni bili dostupni sudu ili ne. Osnovno je međutim, da se većina optuženika međusobno dobro poznaje, i po imenu i po prezimenu, a razlikuju se i po nadimku, tako da su oni jedan drugom najbolja kontrola koja isključuje svaku njihovu zlonamjernost u terećenju i svaku sumnju u identitet određenog optuženika kao počinitelja određenog zločina.

Ovo se također odnosi i na istovjetne prigovore iznijete u zajedničkoj žalbi opt. Petra Krunica, Dragana Dragića, Filipa Zagorca i Stevana Četnika kojima se ozbiljno sumnja u identitet optuženika, osobito opt. Stevana Četnika.

Naime, presudom i nije proglašen krivim Stevan Četnik sin Milana rođen l.

prosinca 1959. godine u Kninu, nego Stevan Četnik sin Milana, rođen 1. prosinca 1959. godine u Cetini gdje mu je bilo zadnje poznato prebivalište, pa doista nije jasno iz kojih se onda razloga uporno u žalbi tvrdi i u njezinoj dopuni dokazuje, da je u postupku pogrešno utvrđen identitet stvarnog počinitelja, i da je zbog toga optužba prekoračena, osim ako stvarni počinitelj doista nije onaj rođen u Kninu.

Prema tomu, a s obzirom na dostatne razloge suda prvog stupnja kojima je utvrdio kaznenu odgovornost i ovih optuženika, da je obrazložio a ne da nije obrazložio iz kojih razloga ne prihvaća izmijenjenu obranu opt. Slobodana Despinića, ocijenivši je kao pokušaj da naknadno olakša položaj pojedinih nazočnih optuženika, te kod činjenice, da ni za žalbu nije prijeporno, da su optuženici kroz inkriminirano razdoblje obavljali sve one funkcije koje se navode u izreci, proizlazi, da je činjenično stanje u odnosu na ove optuženike potpuno i pravilno utvrđeno, neovisno o tomu što se svaki put optuženicima kod poduzimanja pojedine radnje ne navodi i funkcija, kada je očito da je sud prvog stupnja o tomu vodio računa kod utvrđivanja stupnja kaznene odgovornosti optuženika i s tim u svezi kod odmjere kazne.

- 15 -

Konačno, nisu točni žalbeni navodi da se u presudi nije razlikovala primjena međunarodnih normi, ovisno o tomu, je li se radilo o oružanom sukobu koji nema međunarodni karakter ili o oružanom sukobu koji to ima, budući da se optuženicima u oružanim sukobima sa postrojbama Hrvatske vojske i policije stavlja na teret kršenje odredaba iz Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije, nakon 30. svibnja 1992. godine (toč. 1. izreke, a str. 8. presude i str. 21. presude, ulomak 1.) što znači, nakon priznanja Republike Hrvatske.

Slijedom svega naprijed izloženog, a jer je sud prvog stupnja pravilnom i svestranom analizom svih provedenih dokaza, potpuno i pravilno utvrdio činjenično stanje u odnosu na sve optuženike, to žalbe optuženih ni iz žalbene osnove zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja nisu mogle biti prihvaćene.

Na žalbu državnog odvjetnika u odnosu na oslobađajući dio presude

Suprotno žalbi državnog odvjetnika, sud prvog stupnja je pravilno zaključio da na temelju rezultata provedenog dokaznog postupka nije dokazano da bi optuženici Jovan Bilić, Petar Krunić, Mladen Šorgić i Milenko Ustić na način opisan u oslobađajućem dijelu izreke presude počinili kazneno djelo ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika iz čl. 121. OKZRH u svezi čl. 20. OKZRH,

Pobijajući taj dio presude zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a zapravo samo zbog pogrešno utvrđenog, jer se ne obrazlaže u čemu bi se sastojala nepotpunost, niti predlaže provođenje kakvih novih dokaza, žalitelj navodi, da se na temelju dokaza provedenih na glavnoj raspravi moglo utvrditi i drugačije činjenično stanje od onog do kojeg je došao sud prvog stupnja. Pri tomu se analiziraju obrane opt. Jovana Bilića i Marka Rnića u tom dijelu kao i iskaz oštećenika Ivana

Buljana i sugerira preocjena tih dokaza, osobito iskaza oštećenika.

Međutim, suprotno takovim navodima žalbe, sud prvog stupnja je osnovano zaključio da, prema raspoloživim dokazima, nije s potrebnim stupnjem sigurnosti dokazano da su baš ovi optuženici kritičnog događaja, nakon zarobljavanja i ranjavanja hrvatskog vojnika Ivana Buljana, ovoga mučili na način da su ga bacili na pod u nadzornoj postaji - baraci UNPROFOR-a i udarali ga nogama i šakama, prijetili mu smrću i pri tomu koristili nož.

Iskaz svjedoka Ivana Buljana je iskren. On jednostavno ne zna tko ga je tukao u navedenoj baraci jer je licem bio okrenut podu i to je pred sudom iskazao. Sigurno je, daje on bio u stanju šoka zbog teških okolnosti u kojima se našao, pa se upravo zbog toga, suprotno stajalištu žalbe, ne može zaključivati na štetu ovih optuženika, ma koliko bilo očito da je opt. Jovan Bilić tu činjenicu iskoristio pa "namjestio svoju priču o samom događaju, prilagodivši je sebi s ciljem otklanjanja kaznene odgovornosti", kako se to zaključuje u žalbi, kada nema valjanih dokaza koji bi se uspješno suprotstavili toj priči.

Prema tomu, zaključno treba reći, da se, s obzirom na izostanak potrebnih dokaza koji bi nedvojbeno upućivali na sudjelovanje optuženih u ovom, inače krajnje odioznom kaznenom djelu, rezultati provedenog postupka u stvari svode se na postojanje određenih indicija koje međutim, nisu potrebne kvalitete da bi mogle biti čvrstom podlogom za donošenje osuđujuće

- 16 -

presude protiv optuženih, slijedom čega je primjenom načela "in dubio pro reo" optuženike trebalo osloboditi od optužbe za terećeno kazneno djelo, onako kako je to učinio sud prvog stupnja.

Na žalbe stranaka zbog odluke o kazni

Obje stranke pobijaju presudu suda prvog stupnja i zbog odluke o kazni. Dok optuženici smatrajući da su im izrečene prestroge kazne, državni odvjetnik u odnosu na optuženike Jovana Bilića, Mladena Šorgića, Željka Dragića, Petra Bjelobrka, Milana-Milu Četnika zv. Delija, Zorana Kneza, Dragana Arnauta, Filipa Zagorca, Milana-Milu Bogovca, Milana-Milu Četnika zv. Prčko, Svetozara Bogovca i Petra Kovačića smatra da su izrečene kazne preblage, dapače smatra, da je optuženicima Petru Bjelobrku, Milanu-Mili Četniku zv. Delija, Zorana Knezu, Draganu Arnautu, Milanu-Mili Bogovcu i Svetozaru Bogovcu potrebno izreći najstrože kazne.

Nasuprot tako suprotstavljenim zahtjevima optuženika i državnog odvjetnika, ovaj sud, kao sud drugog stupnja, nalazi daje sud prvog stupnja svakom pojedinom optuženiku izrekao odgovarajuće kazne, maksimalno ih individualizirajući, jer je pravilno i zakonito uzeo u obzir kako svrhu kaznenih sankcija iz čl. 4. i čl. 31. OKZRH, tako i sve relevantne okolnosti iz čl. 37. OKZRH koje utječu na odmjeravanje kazne. U te okolnosti svakako su uzete u obzir i pobude iz kojih su djela

počinjena kao i težina posljedica, a uzeto je u obzir i da su optuženici proglašeni krivima za najteža kaznena djela za koja je, prema zakonu koji je vrijedio u vrijeme počinjenja tih djela i koji je primijenjen na optuženike, propisana kao najmanja kazna, kazna zatvora u trajanju od pet godina, a može se izreći i kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina (po novom se Kaznenom zakonu Republike Hrvatske koji se primjenjuje od 1. siječnja 1998. godine za ta kaznena djela može izreći kazna dugotrajnog zatvora, a to znači od dvadeset godina do četrdeset).

Navodi žalbe državnog odvjetnika, ili ukazuju na činjenice i okolnosti koje već same po sebi predstavljaju obilježja predmetnih kaznenih djela, koje se kod odmjere kazne ne mogu ponovno uzeti u obzir ili se ukazuje na značaj položaja pojedinog optuženika koji je on u neprijateljskim postrojbama zauzimao, vrijeme neprijateljskog djelovanja, držanje nakon počinjenja kaznenih djela i njegov doprinos utvrđivanju materijalne istine a o kojim okolnostima je i sud prvog stupnja upravo najviše vodio računa kada je utvrđivao stupanj kaznene odgovornosti pojedinog optuženika i s tim u svezi odmjeravao mu kaznu, bilo pojedinačnu bilo jedinstvenu.

Mora se naime naglasiti, da je i u ovom dijelu svoje presude, sud prvog stupnja radi što veće individualizacije kazne, korektno, krajnje savjesno i ozbiljno ocijenio sve relevantne okolnosti te ih je za svakog pojedinog optuženika u obrazloženju svoje presude na str. 137. do 142. pregledno iznio, tako da je otpala svaka potreba ponavljanja tih okolnosti a poglavito njihove preocjene, u bilo kojem pravcu.

Stoga, a s obzirom na takovu ocjenu svih utvrđenih olakotnih i otegotnih okolnosti od strane suda prvog stupnja, proizlazi da su optuženicima u svemu izrečene primjerene kazne i da ne bi bilo opravdano, ni s obzirom na potrebu društvene osude počinjenih kaznenih djela i pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja, korigirati prvostupanjsku

- 17 -

presudu u odluci o kazni, pa su žalbe stranaka i u tom dijelu ocijenjene kao neosnovane.

Sigurnosna mjera iz čl. 65. st. 1. OKZRH, koju je sud prvog stupnja izrekao optuženicima Rajku Raduloviću i Borku Radoviću, zakonito je izrečena i od strane prvostupanjskog suda dostatno obrazložena.

Slijedom svega naprijed izloženog, sa žalbama stranaka postupljeno je kao u izreci, na temelju čl. 387. ZKP/97.

U Zagrebu, 1. lipnja 2000.

Zapisničar:
Sanja Katušić-Jergović. v.r.

Predsjednik vijeća:
Katica Jelić v.r.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao drugostupanjske, dopuštena je žalba Vrhovnom sudu, kao sudu trećeg stupnja, u roku od 15 dana od dana dostave presude suda drugog stupnja optuženicima Rajku Raduloviću, Borku Radoviću, Milanu Arambašiću, Petru Kruniću, Draganu Dragiću, Stevanu Četniku, Petru Arambašiću, Dušanu Stojsavljeviću, Mitru Arambašiću, Draganu Arambašiću, Mileriku Ustiću, Draganu Barišiću i Draganu Petroviću. Žalba se podnosi putem suda prvog stupnja Županijskog suda u Splitu.